

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

The Canon of Discourses - Subcommentaries (Sutta
Piṭaka - Tīkā)

1. The Collection of the Long Discourses -
Subcommentaries (1. Dīgha Nikāya - Tīkā)
2. Subcommentary on the Great Chapter (2. Mahāvaggaṭīkā)
4. Commentary on the Great Discourse on Sudassana
(4. Mahāsudassanasuttavaṇṇanā)

PaliVerse

1.The Collection of the Long Discourses - Subcommentaries

2. Subcommentary on the Great Chapter

4. Mahāsudassanasuttavaṇṇanā

Kusāvatīrājadhānīvaṇṇanā

242. Sovaṇṇamayāti suvaṇṇamayā. Ayaṃ pākāroti sabbaratanamayo pākāro. Tayo tayoti anto ca tayo, bahi ca tayoti tayo tayo.

Esikatthambho indakhīlo nagarasobhano alaṅkāratthambho. Aṅgīyati ñāyati puthulabhāvo etenāti aṅgaṃ, parikkhepo. Tiporisaṃ aṅgaṃ etissāti tiporisaṅgā. Tenāha “tenā”tiādi. Tena pañcahatthappamāṇena tiporisena. Paṇṇaphalesupīti sabbaratanamayānaṃ tālānaṃ paṇṇaphalesupī. Eseva nayoti “paṇṇesu ekaṃ pattakaṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ. Phalesupī eko lekhābhāvo sovaṇṇamayo, eko rūpiyamayo”tiādiko ayamatto atidiṭṭho. Pākārantareti dvinnāṃ dvinnāṃ pākārānaṃ antare. Ekekā hutvā tṭhitā tālapanti.

Chekoti paṭu suvisado, so cassa paṭubhāvo manosāroti āha “sundaro”ti. Rañjetunti rāgaṃ uppādetuṃ. Khamatevāti rocateva. Na bībhacchetīti na tajjeti, sotasukhabhāvato piyāyitabbo ca hoti. Kumbhathuṇadaddarikādi ekatalaṃ tūriyaṃ. Ubhayatalaṃ pākaṭameva. Sabbato pariyaṇaddhaṃ caturassaambaṇakaṃ, paṇavādi ca. Vaṃsādīti ādi-saddena saṅkhādikaṃ saṅgaṇhāti. Sumucchitassāti suṭṭhu pariyaṭṭassa. Pamāṇeti nātidaḥhanātisithilatāsaṅkhāte majjhime mucchanappamāṇe. Hatthaṃ vā pādaṃ vā cāletvāti hatthalayapādalaye sajjetvā. Naccantāti sākhanaccaṃ naccantā.

Cakkaratanavaṇṇanā

243. Uposathaṃ vuccati atṭhaṅgasamannāgataṃ sabbadivasesu gahaṭṭhehi rakkhitabbasīlaṃ, samādānavasena taṃ tassa atthīti uposathiko, tassa uposathikassa. Tenāha “samādinnauposathaṅgassā”ti. Tadāti tasmīṃ kāle. Kasmīṃ pana kāleti? Yasmīṃ kāle cakkavattibhāvasaṃvattaniyadānasīlādipuññasambhārasamudāgamasampanno pūritacakkavattivatto kāladīpadesavisesapaccājātiyā ceva kularūpabhogādhipateyyādiguṇavisesasampattiyā ca tadanurūpe attabhāve tṭhito hoti, tasmīṃ kāle. Tādise hi kāle cakkavattibhāvī purisaviseso yathāvuttaguṇasamannāgato rājā khattiyo muddhāvasitto visuddhasīlo anuposathaṃ satahassavissajjanādinā sammāpaṭipattiṃ paṭipajjati, na yadā cakkaratanaṃ uppajjati, tadā eva. Ime ca visesā sabbacakkavattīnaṃ sādharmaṇavasena vuttā. Tenāha “pātova...pe... dhammatā”ti. Bodhisattānaṃ pana cakkavattibhāvāvahaguṇāpi cakkavattiguṇāpi sātisaṃyāva honti.

Vuttappakārapuñṇakammapaccayanti cakkavattibhāvāvahadānadamasamāyamaṃdipuñṇakammahetukaṃ. Nīlamanisaṅghātasadisanti indanīlamanisaṅcayasamānaṃ. Dibbānubhāvayuttattāti

dassaneyyatā, manuññaghosatā, ākāsagāmitā, obhāsavissajjanā, appaṭighātātā, rañño icchitatthanipphattikāraṇatāti evamādīhi dibbasadisehi ānubhāvehi samannāgatattā, etena dibbaṃ viyāti dibbanti dasseti. Na hi taṃ devalokapariyāpannaṃ. Sahassaṃ arā etassāti vā sahassāraṃ. Sabbehi ākārehīti sabbehi sundarehi paripuṇṇāvayave lakkhaṇasampanne cakke icchitabbehi ākārehi. Paripūranti paripuṇṇaṃ, sā cassā pāripūriṃ idāneva vitthāressati.

Panālīti chiddaṃ. Suddhasiniddhadantapantiyā nibbivarāyāti adhippāyo. Tassā pana panālīyā samantato passassa rajatamayattā sārara jatamayā vuttā. Yasmā cassa cakkassa rathacakkassa viya antobhāvo nāma natthi, tasmā vuttaṃ “ubhosupi bāhirantesū”ti. Kataparikkhepā hoti panālīti yojanā. Nābhipanālīparikkhepapaṭṭesūti nābhiparikkhepapaṭṭe ceva nābhiyā panālīparikkhepapaṭṭe ca.

Tesanti arānaṃ. Ghaṭakā nāma alaṅkārabhūtā khuddakapuṇṇaghaṭā. Tathā maṇikā nāma muttāvaḷikā. Paricchedalekhā tassa tassa paricchedadassanavasena ṭhitā paricchinnalekhā. Ādi-saddena mālākammādiṃ saṅgaṇhāti. Suvibhattānevāti aññaṃaṇñaṃ asaṃkiṇṇattā suṭṭhu vibhattāni.

“Surattā”tiādīsu surattaggahaṇena mahānāmavaṇṇataṃ paṭikkhipati, suddhaggahaṇena saṃkiliṭṭhataṃ, siniddhaggahaṇena lūkhataṃ. Kāmaṃ tassa cakkaranassa nemimaṇḍalaṃ asandhikameva nibbattaṃ, sabbatthakameva pana kevalaṃ pavāḷavaṇṇena ca sobhatīti pakaticakkassa sandhiyuttaṭṭhāne surattasuvaṇṇapaṭṭādimayāhi vaṭṭaparicchedalekhāhi paññāyamānāhi sasandhikā viya dissantīti āha “sandhīsu panassā”tiādi.

Nemimaṇḍalapitṭhiyanti nemimaṇḍalassa piṭṭhipadese. Ākāsacāribhāvato hissa tattha vātaggāhī pavāḷadaṇḍo hoti. Dasannaṃ dasannaṃ arānaṃ antareti dasannaṃ dasannaṃ arānaṃ antare samīpe padese. Chiddamaṇḍalakhacitoti maṇḍalasaṅṭhānachiddavicitto. Sukusalasamannāhatassāti suṭṭhu kusalena sippinā pahatassa, vāditassāti attho. Vaggūti manorama. Rajanīyoti suṇantānaṃ rāguppadako. Kamanīyoti kanto. Samosaritakusumadāmāti olambitasugandhakusumadāmā. Nemiparikkhepassāti nemipariyantaparikkhepassa. Nābhipanālīyā dvinnaṃ passānaṃ vasena “dvinnampi nābhipanālīna”nti vuttaṃ. Ekā eva hi sā panālī. Yehīti yehi dvīhi mukhehi. Puna yehīti yehi muttakalāpehi.

Odhāpayamānanti sotuṃ avahitāni kurumānaṃ.

Cando purato cakkaranānaṃ pacchāti evaṃ pubbāpariyena pubbāparabhāvena.

Antepurassāti anurādhapure rañño antepurassa. Uttarasīhapañjarasadiseti tadā rañño pāsāde tādisassa uttaradisāya sīhapañjarassa labbhamānattā vuttaṃ. Sukhena sakkāti kiñci anāruhitvā, sarīrañca anullaṅghitvā yathāṭhiteneva hatthena pupphamuṭṭhiyo khipitvā sukhena sakkā hoti pūjetuṃ.

Nānāviraḡaratanappabhāsamujjalanti nānāvīdhaviccittavaṇṇaratanobhāsapabhassaraṃ. Ākāsaṃ abbhuggantvā pavatteti āgantvā ṭhitaṭṭhānato upari ākāsaṃ abbhuggantvā pavatte.

244. Rājāyuttāti rañño kicce āyuttakapurisā.

Sineruṃ vāmapassena katvā tassa dhurataraṃ gacchanto “vāmapassena sineruṃ pahāyā”ti vuttaṃ.

Vinibbedhenāti tiriyaṃ vinivijjhanavasena. Sannivesakkhamoti khandhāvārasannivesayogyo. Sulabhāhārupakaraṇoti sukheneva laddhabbadhaññagorasadārutiṇādibhojanasādhano.

Paracakkanti parassa rañño senā, āṇā vā.

Āgamananandanoti āgamanena nandijanano. Gamanena socetīti gamanasocano. Upakappethāti uparūpari kappetha, saṃvidahatha upanethāti attho. Upaparikkhitvāti hetutopi sabhāvatopi phalatopi diṭṭhadhammikasamparāyikādiādīnavatopi vīmaṃsitvā. Vibhāventi paññāya atthaṃ vibhūtaṃ karontīti vibhāvino, paññavanto. Anuyantāti anuvattakā, anuvattakabhāveneva, pana rañño ca mahānubhāvena te jigucchānavasena pāpato anoramantāpi ekacce ottappavasena oramantīti veditabbaṃ.

Ogacchamānanti osīdantaṃ. Yojanamattanti vitthārato yojanamattaṃ padesaṃ. Gambhīrabhāvena pana yathā bhūmi dissati, evaṃ ogacchati. Tenāha “mahāsamuddatala”ntiādi. Ante cakkaratanaṃ udakena senāya anajjhottharaṇatthaṃ. Puratthimo mahāsamuddo pariyanto etassāti puratthimamahāsamuddapariyanto, taṃ puratthimamahāsamuddapariyantaṃ, puratthimamahāsamuddaṃ pariyantaṃ katvāti attho.

Cāturantāyāti catusamuddantāya, puratthimadisādicatukoṭṭhāsantāya vā. Sobhayamānaṃ viyāti viya-saddo nipātamattaṃ. Attano acchariyaguṇehi sobhantameva hi taṃ tiṭṭhati. Pāḷiyampi hi “upasobhayamānaṃ” tveva vuttaṃ.

Hatthiratanavaṇṇanā

246. Haricandanādīhīti ādi-saddena catujjātiyagandhādiṃ saṅgaṇhāti. Āgamaṇaṃ cintethāti vadanti cakkavattivattassa pūritatāya paricitattā. Kāḷatilakādīnaṃ abhāvena visuddhasetasarīro. Sattapatiṭṭhoti bhūmiphusanakehi vāladhi, varaṅgaṃ, hatthoti imehi ca tīhi, catūhi pādehi cāti sattahi avayavehi patiṭṭhitattā sattapatiṭṭho. Sabbakaniṭṭhoti sabbehi chaddantakulahatthīhi hīno. Uposathakulā sabbajetṭhoti uposathakulato āgacchanto tattha sabbappadhāno āgacchatīti yojanā. Vuttanayenāti “mahādānaṃ datvā”tiādīnā vuttena nayena. Cakkavattīnaṃ, cakkavattiputtānañca cakkavattiṃ uddissa cintayantānaṃ āgacchati. Apanetvāti attano ānubhāvena apanetvā. Gandhameva hi tassa itare hatthī na sahanti.

Gharadhenuvacchako viyāti ghare paricitadhenuyā tattheva jātasamvaddhavacchako viya. Sakalapathavinti sakalaṃ jambudīpasaññitaṃ pathaviṃ.

Assaratanavaṇṇanā

247. Sindhavakulatoti sindhavassājānīyakulato.

Maṇiratanavaṇṇanā

248. Sakaṭanābhisamapariṇāhanti pariṇāhato mahāsakaṭassa nābhiyā samappamāṇaṃ. Ubhosu antesūti heṭṭhā, upari cāti dvīsu antesu. Kaṇṇikapariyantatoti dvinnaṃ kañcanapadumānaṃ kaṇṇikāya pariyantato. Muttājālake ṭhapetvāti suvisuddhe muttamaye jālake patiṭṭhāpetvā. Aruṇuggamanavelā viyāti aruṇuggamanasīsena sūriyaudayakkhaṇaṃ upalakkheti.

Itthiratanavaṇṇanā

249. “Itthiratanam pātubhavatī”ti vatvā kutassā pātubhāvoti dassetum
“maddarājakulato”tiādi vuttam. Maddaraṭṭham kira jambudīpe abhirūpānam itthīnam
uppatiṭṭhānam. Tathā hi “siñcayamahārājassa devī, vessantaramahārājassa devī,
bhaddakāpilānī”ti evamādi itthiratanam maddaraṭṭhe eva uppannam.
Puññānubhāvenāti cakkavattirañño puññatejena.

Sanṭhānapāripūriyāti hatthapādādisarīrāvayavānam susaṇṭhitāya. Avayavapāripūriyā
hi samudāyapāripūrisiddhi. Rūpanti sarīram “rūpam tveva saṅkham gacchatī”tiādīsu
viya. Dassanīyāti surūpabhāvena passitabbayuttā. Tenāha “dissamānāvā”tiādi.
Somanassavasena cittaṃ pasādeti yoniso cintentānam kammaphalasaddhāya
vasena. Pasādāvahattāti kāraṇavacanena yathā pāsādikatāya vaṇṇapokkharatāsiddhi
vuttā, evaṃ dassanīyatāya pāsādikatāsiddhi, abhirūpatāya ca dassanīyatāsiddhi
vattabbāti nayaṃ dasseti. Paṭilomato vā vaṇṇapokkharatāya pāsādikatāsiddhi,
pāsādikatāya dassanīyatāsiddhi, dassanīyatāya abhirūpatāsiddhi yojetabbā. Evaṃ
sarīrasampattivaseṇa abhirūpatādike dassetvā idāni sarīre dosābhāvavaseṇa te
dassetum “abhirūpā vā”tiādi vuttam. Tattha yathā pamāṇayuttā, evaṃ
ārohapariṇāhayogato ca pāsādikā nātidīghatādayo, evaṃ manussānam
dibbarūpatāsampattiṭṭhi “appattā dibbavaṇṇa”nti vuttam.

Ārohasampatti vuttā ubbedhena pāsādikabhāvato. Pariṇāhasampatti vuttā
kisathūladosaṅkabhāvato. Vaṇṇasampatti vuttā vivaṇṇatābhāvato. Kāyavipattiṭṭhi
sarīradosassa. Satavāravihatassāti sattakkhattum vihatassa, “satavāravihatassā”ti
ca idaṃ kappāsapicuvaseṇa vuttam, tūlapicuno pana vihananameva natthi.
Kuṅkumataraturukkhayavanapupphāni catujjāti.
“Tamālatagaraturukkhayavanapupphānī”ti apare.

Aggidaḍḍhā viyāti āsanagatena agginā daḍḍhā viya. Paṭhamamevāti rājānam disvāpi
kiccantarappasutā ahutvā kiccantarato paṭhamameva, dassanasamakālam evāti
attho. Rañño nisajjāya pacchā nipātanaṃ nisīdanaṃ sīlam etissāti pacchānipātini.
Taṃ taṃ attanā rañño kātabbakiccaṃ “kiṃ karomī”ti pucchitabbatāya kiṃ karaṇam
paṭisāvetitī kiṃkārapaṭissāvinī.

Mātugāmo nāma yebhuyyena saṭṭhajātiko, itthiratanassa pana taṃ natthīti dassetum
“svāssā”tiādi vuttam.

Guṇāti rūpaguṇā ceva ācāraguṇā ca. Purimakammānubhāvenāti katassa
purimakammassānubhāvena itthiratanassa tabbhāvasaṃvattaniyassa
purimakammasa ānubhāvena. Cakkavattinopi parivārasampattisaṃvattaniyam
puññakammaṃ tādissassa phalavisesassa upanissayo hotiyeva. Tenāha “cakkavattino
puññaṃ upanissāyā”ti, etena sesesupi saviññāṇakaratanesu attano kammavasena
nibbattesupi tesam tesam visesānam tadupanissayatā vibhāvitā evāti daṭṭhabbā.
Pubbe ekadesavasena labbhamānā pāripūrī rañño cakkavattibhāvūpagamanato
paṭṭhāya sabbākāraparipūrā jātā.

Gahapatiratanavaṇṇanā

250. Pakatiyā vāti sabhāveneva cakkaranapātubhāvato pubbepi. Yādisaṃ rañño
cakkavattissa puññabalaṃ nissāya yathāvuttā cakkaranānubhāvanibbatti, tādissaṃ
etassa puññabalaṃ nissāya gahapatiratanassa kammavipākajaṃ dibbacakkhum
nibbattetitī āha “cakkaranānubhāvasahita”nti. Kāraṇassa hi ekasantatipatitatāya,
phalassa ca samānakālikatāya tathāvacanaṃ.

Pariṇāyakaratanavaṇṇanā

251. “Ayaṃ dhammo, ayaṃ adhammo”tiādinā kammassakatāvabodhanasaṅkhātassa paṇḍitabhāvassa atthitāya paṇḍito. Bāhusaccabyattiyā byatto. Sabhāvasiddhāya medhāsaṅkhātāya pakatipaṇṇāya atthitāya medhāvī. Attano yāthāvabuddhamatthaṃ paresaṃ vibhāvetuṃ pakāsetuṃ samatthātāya vibhāvī. Vavatthapetunti nicchituṃ.

Catuiddisamannāgatavaṇṇanā

252. Vipaccanaṃ vipāko, vipāko eva vepāko yathā “vikatameva vekata”nti. Samaṃ nātisītanāccuṇhatāya avisamaṃ bhuttassa vepāko etissā atthīti samavepākinī, tāya samavepākinīyā.

Dhammapāsādapokkharavaṇṇanā

253. Janarāsīṃ kāretvā tena janarāsīnā khaṇitvā na māpesi. Kiñcarahīti āha “rañño panā”tiādi. Tattha kāraṇaṃ parato āgamiṣṣati. Ekāya vedikāya parikkhittā pokkharāṇiyo. Pariveṇaparicchedapariyanteti ettha pariveṇaṃ nāma samantato vivaṭaṅgaṇabhūtaṃ pokkharāṇiyā tīraṃ, tassa paricchedabhūte pariyante ekāya vedikāya parikkhittā pokkharāṇiyo. Etadahosīti etaṃ “yaṃnūnāhaṃ imāsu pokkharāṇīsū”tiādikaṃ ahoṣīti. Sabbotukanti sabbesu utūsu pupphanakaṃ. Nānāvaṇṇauppalabījādīnīti rattanīlādinānāvaṇṇapupphena pupphanakauppalabījādīni. Jalajathalajamālanti jalajathalajapupphamālaṃ.

254. Paricāravasenāti taṅkhaṇikaparicāravasena, idaṅca paṭhamaṃ paṭṭhapitaniyāmeneva vuttaṃ, pacchā pana yānasayanādīni viya itthiyopi atthikānaṃ pariccattā eva. Tenāha “itthīhipī”tiādi. Pariccāgavasena nirapekkhapariccāgavasena. Dīyatīti dānaṃ, deyyavatthu. Taṃ aggīyati nissajjīyati etthāti dānaggaṃ, parivesanaṭṭhānaṃ. Tādisāni atthīti yādisāni rañño dānagge khomasukhumādīni vatthāni, tādisāni yesaṃ attano santakāni santi. Ohāyāti pahāya tattheva ṭhapetvā. Attho atthi yesaṃ teti atthikā. Evaṃ anattikāpi daṭṭhabbā.

255. Kalahasaddopīti pi-saddena dānādhippāyena gehato nīhataṃ puna gehaṃ pavesetuṃ na yuttanti imamatthaṃ samucceti. Tenāha “na kho etaṃ amhākaṃ patirūpa”ntiādi.

257. Uṇhīsamatthaketi sikhāpariyantamatthake. Paricchedamatthaketi pāsādaṅgaṇaparicchedassa matthake.

258. Haratīti ativiya pabhassarabhāvena cakkhūni paṭiharantaṃ duddikkhatāya diṭṭhiyo harati apanentaṃ viya hoti. Taṃ pana haraṇaṃ nesaṃ paripphandanenāti āha “phandāpetī”ti.

Paṭhamabhāṇavāraṇṇanā niṭṭhitā.

Jhānasampattivaṇṇanā

260. Mahatīyā iddhiyāti mahantena icchitatthasamijjhanena. Tesameva icchiticchitatthānaṃ. “Anubhavitabbāna”nti iminā ānubhāva-saddassa kammaśādhanaṃ dasseti. Pubbe sampannaṃ katvā deyyadhammapariccāgassa katabhāvaṃ dassento “sampattipariccāgassā”ti āha. Attānaṃ dameti etenāti damo.

Bodhisattapubbayogavaṇṇanā

Assāti mahāsudassanarañño. Eko theroti appaññāto nāmagottato aññataro puthujjano thero. Theram disvāti aññatarasmim rukkhāmūle nisinnam disvā. Kaṭṭhattharaṇanti kaṭṭhamayaṃ attharaṇaṃ, dāruphalakanti attho.

Paribhogabhājananti pāṇīyaparibhojanīyādiparibhogayogyaṃ bhājanaṃ. Āraṇṇakanti sūcivijjhanakaraṇṇakaṃ. Pipphalikanti khuddakasatthakaṃ. Udakatumbakanti kuṇḍikaṃ.

Kūṭāgāradvāreyeva nivattesiṭi kūṭāgāraṃ pavittakālato paṭṭhāya tesam micchāvitakkānaṃ pavattiyā okāsaṃ nādāsi.

261. Kasiṇameva paññāyati mahāpurisassa tattha tattha katādhikārattā, tesaṅca padesānaṃ suparikammakatakasīṇasadisattā.

262. Cattāri jhānānīti cattāri kasiṇajjhānāni. Kasiṇajjhānappamaññānaṃyeva vacanaṃ tāsāṃ tadā ādaragāravavasena nibbattitattā. Mahābodhisattānañhi arūpajjhānesu ādaro natthi, abhiññāpadaṭṭhānataṃ pana sandhāya tānipi nibbattenti, tasmā mahāsatto tāpasaparibbājakakāle yattake lokiyaḡe nibbatteti, te sabbepi tadā nibbattesiyeva. Tenāha “mahāpuriso panā”tiādi.

Caturāsītinagarasahassādivaṇṇanā

263. Abhiharitabbabhattanti upanetabbabhattaṃ.

264. Nibaddhavattanti pubbe upanibaddhaṃ pākavattaṃ.

Subhaddādeviupasaṅkamanavaṇṇanā

265. Āvaṭṭetvāti ativisitvā. Yaṃ yaṃ rañño icchitaṃ dānūpakaraṇaṅceva bhogūpakaraṇaṅca, tassa tassa tatheva samiddhabhāvaṃ vitthavati.

266. Sace pana rājā jīvite chandaṃ janeyya, ito parampi ciraṃ kālaṃ tiṭṭheyya mahiddhiko mahānubhāvoti evaṃ mahajjhāsayā devī bhogesu, jīvite ca rājānaṃ sāpekkhaṃ kātuṃ vāyami. Tena vuttaṃ “mā heva kho rājā”tiādi. Tenevāha “tassa kālaṅkiriyaṃ anicchamānā”tiādi. Chandaṃ janehīti ettha chanda-saddo taṇhāpariyāyoti āha “pemaṃ uppādehī”ti. Apekkhati ārammaṇaṃ etāya na vissajjetīti apekkhā, taṇhā.

267. Garahitāti ettha kehi garahitā, kasmā ca garahitāti antolīnaṃ codanaṃ vissajjento “buddhehī”tiādimāha, tena viññūgarahitattā, duggatisaṃvattaniyato ca sāpekkhakālakiriyaṃ parivajjetabbāti dasseti.

268. Ekamantaṃ gantvāti rañño cakkhupathaṃ vijahitvā.

Brahmalokūpagamanavaṇṇanā

269. Soṇassāti koḷivīsassa soṇassa. Ekā bhattapātīti ekaṃ bhattavaḍḍhitakaṃ. Tādisaṃ bhattanti tathārūpaṃ garuṃ madhuraṃ siniddhaṃ bhattaṃ. Bhuttānanti bhuttavantānaṃ.

271. Dāsamanussāti dāsā ceva āyuttakamanussā ca.

Idāni yathāvuttāya rañño mahāsudassanassa bhogasampattiyā kamma sarikkhataṃ uddharanto “etāni panā”tiādimāha, taṃ suviññeyyameva.

272. Ādito paṭṭhāyāti samudāgamanato paṭṭhāya. Yattha taṃ puññaṃ āyūhitaṃ, yato sā sampatti nibbattā, tato tatiyattabhāvato pabhūti. Mahāsudassanassa jātakadesanā hi tadā samudāgamanato paṭṭhāya bhagavatā desitāti. Paṃsvāgārakīlaṃ viyāti yathā nāma dāraḷa paṃsūhi vāpigeḥabhojanādīni dassentā yathārucci kīḷitvā gamanakāle sabbaṃ taṃ vidhaṃsentā gacchanti, evameva bhagavā mahāsudassanakāle attanā anubhūtaṃ dibbasampattisadisāṃ acinteyyānubhāvasampattiṃ vitthārato dassetvā puna attano desanaṃ ādīnavanissaraṇadassanavasena vivaṭṭābhimukhaṃ viparivattento “sabbā sā sampatti aniccatāya vipariṇatā vidhaṃsitā”ti dassento “passānandā”tiādimāha. Vipariṇatāti vipariṇāmaṃ sabhāvavigamaṃ gatā. Tenāha “pakativijāhanenā”tiādi. Pakatīti sabhāvadhammānaṃ udayavayaparicchinno kakkhaḷaphusaṇādisabhāvo, so bhaṅgakkhaṇato paṭṭhāya jahito, pariccajanto sabbaso nattheva. Tenāha “nibbutapadīpo viya apaññattikabhāvaṃ gatā”ti.

Ettāvatāti ādito paṭṭhāya pavattena ettakena desanāmaggena. Anekāni vassakoṭṭisatasahassāniyeva ubbedho etissāti anekavassakoṭṭisatasahassubbedhā. Aniccalakkhaṇaṃ ādāyāti taṃ sampattigataṃ aniccalakkhaṇaṃ desanāya gahetvā vibhāvetvā. Yathā nisseṇimuccane tādisāṃ satahatthubbedhaṃ rukkaṃ pakatipurisena ārohituṃ na sakkā, evaṃ aniccatāvibhāvanena tassā sampattiyā apekkhānisseṇimuccane kenaci ārohituṃ na sakkāti āha “aniccalakkhaṇaṃ ādāya nisseṇiṃ muñcanto viyā”ti. Tenevāti yathāvuttakāraṇeneva, ādito sātisaṃyamaṃ kāmesu assādaṃ dassetvāpi upari nesaṃ “passānandā”tiādinā ādīnavaṃ, okāraṃ, saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṇca vibhāvetvā desanāya niṭṭhāpitattā. Pubbeti atītakāle. Vasabharājāti vasabhanāmako sīhaḷamahārājā.

Udakapupphulādayoti ādi-saddena tiṇagge ussāvabinduādike saṅgaṇhāti.

Mahāsudassanassa panāti pana-saddo visesatthajotano, tena mahāsudassanamahārājā jhānābhīññāsamāpattiyo nibbattesi, tadaggena parisuddhe ca samaṇabhāve paṭiṭṭhito, yato vidhūya eva kāmavitakkādisamaṇabhāvasaṃkilesaṃ suññāgāraṃ pāvīsi, evaṃbhūtassāpi tassa kālaṃ kiriyaṭo sattame divase sabbā cakkavattisampatti antarahitā, na tato paraṃ, aho acchariyamanusso anaññasādhāraṇaguṇavisesoti imaṃ visesaṃ dasseti.

Anāruḷhanti “rājā kira pubbe gahapatikule nibbattī”tiādinā, “puna therāṃ āmantesī”tiādinā ca vuttamatthaṃ sandhāyāha. So hi imasmiṃ sutte saṅgītiṃ anāruḷho, aññattha pana āgato imissā desanāya piṭṭhivattakabhāvena. Yaṃ panettha atthato na vibhattaṃ, taṃ suviññeyyaṃ evāti.

Mahāsudassanasuttavaṇṇanāya līnatthappakāsanā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. The Canon of Discourses - Subcommentaries. 1. The Collection of the Long Discourses - Subcommentaries. 2. Subcommentary on the Great Chapter. 4. Commentary on the Great Discourse on Sudassana Retrieved from paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org